

سازمان اسناد و کتابخانه ملی
جمهوری اسلامی ایران

۷۸۷۰

دانشگاه تهران

دانشکده حقوق و علوم سیاسی

موضوع پایان نامه :

بررسی آدم ربایی و تروریسم از دیدگاه حقوق داخلی و بین المللی

نگارش :

رضا غلامحسینی

استاد راهنما :

جناب آقای دکتر ایرج گلدوزیان

استاد مشاور :

سرکار خانم دکتر شهلا معظمی

استاد داور :

جناب آقای عباس شیری

جهت دریافت درجه کارشناسی ارشد

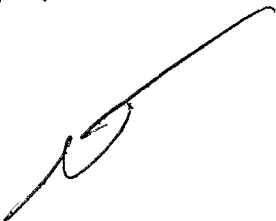
گرایش حقوق جزا و جرم شناسی

سال تحصیلی : ۸۴-۸۳

۱۳۸۵ / ۲ / ۲۵

کتابخانه حقوقی
دانشگاه تهران

۷۸۱۶۵

دانشکده حقوق و علوم سیاسی
گروه آموزشی حقوق جزا و جرم‌شناسی
گواهی دفاع از پایان‌نامه کارشناسی ارشد

هیات داوران پایان‌نامه کارشناسی ارشد آقای خانم رضا غلامحسینی

در رشته حقوق جزا و جرم‌شناسی گرایش

با عنوان: آدم‌ربایی و تروریسم از دیدگاه حقوق داخلی و بین‌المللی را در تاریخ ۱۴/۶/۳۰

به عدد به حروف

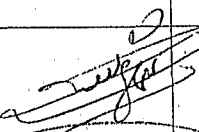
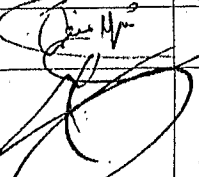
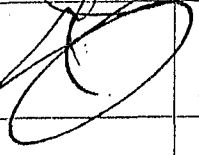
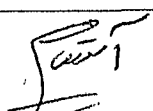
با نمره نهایی:

۱۸۱۵ هجری شمسی

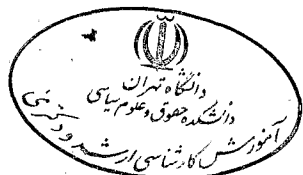
ارزیابی نمود

و درجه:

عالی

ردیف	مشخصات هیات داوران	نام و نام خانوادگی	مرتبۀ دانشگاهی	دانشگاه یا موسسه	امضاء
۱.	استاد راهنما استاد راهنمای دوم (حسب مورد):	دکتر ایرج گلدوزیان	استاد	دانشکده حقوق و علوم سیاسی	
۲.	استاد مشاور	دکتر شهلا معظمی	استادیار	" "	
۳.	استاد مدعو (یا استاد مشاور دوم)	عباس شیرینی	مربی	" "	
۴.	استاد مدعو			و علوم سیاسی	
۵.	نماینده کمیته تحصیلات تکمیلی گروه آموزشی:	دکتر محمد آشوری	استاد	" "	

تذکر: این برگه پس از تکمیل هیات داوران در نخستین صفحه پایان‌نامه درج می‌گردد.

آدم ربایی و تروریسم از دیدگاه حقوق داخلی و بین المللی

پیشگفتار.....	۱
مقدمه.....	۲
الف - طرح مسئله و ضرورت آن.....	۲
ب- اهداف تحقیق.....	۴
ج- سئوالات و فرضیات.....	۴
د- روش تحقیق.....	۶
و- تقسیم بندی مطالب.....	۶
بخش اول - تروریسم در حقوق بین الملل.....	۸
فصل اول - مفهوم تروریسم.....	۹
مبحث اول - شناسایی پدیده تروریسم.....	۹
گفتار اول - سابقه تاریخی تروریسم.....	۹
الف - قبل از انقلاب کبیر فرانسه.....	۱۰
ب - پس از انقلاب کبیر فرانسه.....	۱۲
گفتار دوم - واژه شناسی.....	۱۸
مبحث دوم - ماهیت تروریسم.....	۲۱
گفتار اول - عناوین تحت حمایت بین المللی.....	۲۲
گفتار دوم - اجزای اصلی تروریسم بین المللی.....	۲۳
الف - رفتار اجبار آفرین و خشونت آمیز.....	۲۳
ب - قصدمعین فردی یا جمعی.....	۲۴
ج - هدف و انگیزه.....	۲۸
گفتار سوم - داده های تجربی.....	۳۰

الف- از لحاظ قربانیان تروریسم بین الملل	۳۰
ب- از لحاظ خسارات مالی ایجاد شده توسط تروریسم	۳۱
ج- از لحاظ زمانی	۳۱
د- از لحاظ مکانی	۳۲
گفتار چهارم- تروریسم بعنوان جنایت علیه بشریت	۳۶
مبحث سوم- تعریف تروریسم	۳۸
گفتار اول- گامی به سوی تبیین ریشه های اختلاف در تعریف تروریسم	۳۹
الف- تروریسم از نظر حقوق بین الملل سنتی	۳۹
ب- تروریسم از نظر حقوق بین الملل جدید	۴۰
گفتار دوم- ضرورت یا عدم ضرورت تعریف تروریسم	۴۱
الف- نتایج حاصله از اجلاس ۴۶ مجمع عمومی	۴۳
ب- نتایج حاصله از اجلاس ۴۹ مجمع عمومی	۴۴
فصل دوم- جرائم مرتبط با تروریسم بین الملل	۴۶
مبحث اول- جرائم تروریستی متعارف (سنتی)	۴۶
گفتار اول- جرائم علیه امنیت پرواز	۴۶
گفتار دوم- آدم ربایی و گروگانگیری	۴۸
گفتار سوم- سوء قصد به حیات و امنیت اشخاص	۵۲
گفتار چهارم- جرایم علیه امنیت عبور و مرور دریایی	۵۳
مبحث دوم- جرایم تروریستی نامتعارف (جدید)	۵۵
گفتار اول- تهدید سلاحهای کشتار جمعی	۵۶
الف- تروریسم هسته ای	۵۸
ب- بیوتروریسم	۶۱
ج- تروریسم شیمیایی	۶۴
گفتار دوم- تروریسم اطلاعاتی - کامپیوتری	۶۶

- بخش دوم - اقدامات بین المللی برای مقابله با تروریسم و جرم انگاری تروریسم در حقوق داخلی ۷۲**
- فصل اول - اقدامات بین المللی برای مقابله با تروریسم بین الملل..... ۷۳**
- مبحث اول - موانع ومشکلات موجود در دستیابی به توافق برای مقابله با تروریسم بین الملل..... ۷۳
- گفتار اول - اختلافات در خصوص تفکیک مبارزات آزادیبخش از تروریسم..... ۷۴
- گفتار دوم - مرز میان دفاع مشروع و تروریسم بین الملل..... ۷۸
- گفتار سوم - مشکل اعمال صلاحیت دولتها..... ۸۲
- گفتار چهارم - خروج جرایم تروریستی از شمول جرایم سیاسی..... ۸۵
- گفتار پنجم - مسأله انگیزه..... ۸۸
- گفتار ششم - مشکل کشورهای غیرعضو..... ۸۹
- مبحث دوم - اقدامات جامعه بین المللی برای مقابله با تروریسم..... ۹۱
- گفتار اول - کنوانسیون های بین المللی..... ۹۱
- گفتار دوم - چارچوب های منطقه ای..... ۹۶
- گفتار سوم - وضعیت الحاق ایران به کنوانسیون های بین المللی ومنطقه ای..... ۹۹
- فصل دوم - تروریسم در حقوق داخلی..... ۱۰۲**
- مبحث اول - تروریسم در حقوق داخلی برخی کشورهای خارجی..... ۱۰۲
- گفتار اول - حقوق انگلستان..... ۱۰۲
- گفتار دوم - حقوق فرانسه..... ۱۰۴
- گفتار سوم - حقوق ایالات متحده آمریکا..... ۱۰۸
- گفتار چهارم - حقوق بلژیک..... ۱۱۰
- گفتار پنجم - حقوق آلمان..... ۱۱۰
- گفتار ششم - حقوق اسپانیا..... ۱۱۱
- گفتار هفتم - حقوق لبنان..... ۱۱۱
- مبحث دوم - مواضع حقوق اسلام در برابر تروریسم و وضعیت آن در حقوق جزای ایران ۱۱۲
- گفتار اول - مواضع حقوق اسلام در برابر تروریسم..... ۱۱۲
- اول - صلح و احترام به حقوق بشر مبنای شریعت اسلامی..... ۱۱۳

- دوم- دیدگاه اسلام به تروریسم: تروریسم مخرب صلح وامنیت ۱۱۵
- گفتار دوم- وضعیت جرم تروریسم در حقوق جزای ایران ۱۲۰
- بخش سوم- آدم ربایی در حقوق جزای ایران با نگاهی به حقوق ایالات متحده، انگلستان و فرانسه ۱۲۵**
- فصل اول- آدم ربایی در حقوق جزای ایران ۱۲۶
- مبحث اول- مفهوم آزادی تن و تعریف و جایگاه آدم ربایی از دیدگاه فقهی وقانونی ۱۲۷
- گفتار اول- مفهوم آزادی تن ۱۲۸
- اول- مفهوم آزادی ۱۲۸
- دوم- منابع قانونی آزادیهای عمومی ۱۲۹
- سوم- مفهوم آزادی تن و سلب غیرقانونی آن ۱۳۲
- گفتار دوم- تعریف و جایگاه آدم ربایی از دیدگاه فقهی وقانونی ۱۳۴
- اول- آدم ربایی از دیدگاه فقهی ۱۳۴
- دوم- تعریف آدم ربایی ۱۴۲
- سوم- جایگاه آدم ربایی در تقسیم بندیهای متداول جرایم ۱۴۴
- مبحث دوم- عناصر تشکیل دهنده آدم ربایی ۱۴۴
- گفتار اول- عنصر قانونی ۱۴۵
- اول- آدم ربایی در قدیمی ترین قوانین بشری ۱۴۵
- دوم- قوانین ناسخ ومنسوخ راجع به آدم ربایی در حقوق جزای ایران ۱۴۹
- سوم- مجازات جرم آدم ربایی ۱۵۹
- الف- مجازات آدم ربایی در قانون مجازات اسلامی ۱۶۰
- ب- علل تشدید مجازات ۱۶۱
- ج- دفاع در مقابل آدم ربایی ۱۶۳
- د- غیرقابل تعلیق بودن مجازات آدم ربایی ۱۶۴
- چهارم- صورخاص آدم ربایی ۱۶۴
- الف- ربودن طفل تازه متولد شده ۱۶۴

ب- ربودن اتباع ایرانی.....	۱۶۷
گفتار دوم- عنصر مادی.....	۱۶۸
اول- رفتار مجرمانه.....	۱۶۸
دوم- موضوع جرم.....	۱۷۵
سوم- مرتکب جرم.....	۱۷۶
چهارم- رضایت.....	۱۷۷
پنجم- نتیجه مجرمانه.....	۱۷۷
گفتار سوم- عنصر معنوی و تأثیر انگیزه در آدم ربایی.....	۱۷۹
فصل دوم- آدم ربایی در حقوق داخلی برخی کشورهای خارجی.....	۱۸۸
مبحث اول- آدم ربایی در حقوق جزای ایالات متحده.....	۱۸۸
گفتار اول- قوانین موضوعه جدید در خصوص برخورد با آدم ربایی.....	۱۸۹
گفتار دوم- لزوم ربودن در آدم ربایی.....	۱۸۹
گفتار سوم- قوانین آدم ربایی فدرال.....	۱۹۱
گفتار چهارم- دفاعیاتی در خصوص اتهام آدم ربایی.....	۱۹۲
گفتار پنجم- اخفا کردن یا توقیف نمودن بچه توسط والدین.....	۱۹۲
مبحث دوم- آدم ربایی در حقوق جزای انگلستان.....	۱۹۴
مبحث سوم- آدم ربایی در حقوق جزای فرانسه.....	۱۹۵
نتیجه گیری.....	۱۹۸
منابع.....	۲۰۴

پیشگفتار

سپاس و ستایش خدای را که این توفیق را نصیب بنده نمود تا پس از یکسال تلاش، پایان نامه حاضر را تحت عنوان "آدم ربایی و تروریسم از دیدگاه حقوق داخلی و بین المللی" که مسأله تروریسم و آدم ربایی را از دو دیدگاه داخلی و بین المللی بررسی می نماید، تهیه و تنظیم نمایم. با اینکه در خصوص این پدیده تحقیقات فراوانی در کشورهای غربی صورت گرفته، ولی حقوق ما در این مورد هم، از دنیا عقب مانده و سکوت اختیار کرده است. لذا توجه به این مسأله، رشد روزافزون اقدامات تروریستی و تغییر چهره آن مرا مصمم ساخت تا به بررسی این پدیده پیچیده که از ابعاد سیاسی و حقوقی برخوردار می باشد بپردازم. البته آدم ربایی در سطح بین المللی از مصادیق تروریسم می باشد که در این پایان نامه سعی شده است از دیدگاه بین المللی بعنوان مصداق بارز تروریسم و از دیدگاه داخلی بعنوان یک جرم عمومی مورد بررسی قرار گیرد.

در اینجا لازم است از جناب آقای دکتر گلدوزیان که استاد راهنمای اینجانب در شروع و تکمیل این پایان نامه بودند نهایت تشکر و قدردانی را بعمل آورده و همچنین از استاد مشاور محترم، سرکار خانم دکتر معظمی که با راهنمایی ها و توصیه های ارزنده خویش موجبات تنظیم این پایان نامه را فراهم نمودند و نیز زحمات آقای دکتر شیری که داوری این پایان نامه را پذیرفته و به دقت پایان نامه را مورد مطالعه قرار داده، اظهار نظر و داوری نمودند، سپاسگزار بوده و از درگاه ایزد منان توفیق و طول عمر با عزت و عظمت برای همگی ایشان مسئلت می نمایم.

بسم الله الرحمن الرحيم

الحمد لله رب العالمين والصلاه والسلام على سيدنا ومولانا ابوالقاسم المصطفى محمد قال الله الحكيم في محكمه كتابه: "من قتل نفساً بغير نفس او فساداً فى الارض كأنما قتل الناس جميعاً"

الف) طرح مسأله و ضرورت آن

عدالت، نیاز فطری و اجتماعی انسان و رکن رکن تأمین آرامش و امنیت جوامع بشری است. فقدان عدالت از زمینه های بروز خشونت فردی یا جمعی است. تروریسم به عنوان یکی از مهمترین اشکال خشونت؛ از یکسو به عنوان یک تاکتیک و روش سیاسی و یا پاسخی اجتماعی در مقابله با بی عدالتی در جامعه و از طرفی بعنوان یک پدیده حقوقی و اجتماعی از جهات گوناگون مورد تجزیه و تحلیل قرار می گیرد.

در گذشته اعمال مجرمانه در قلمرو داخلی یک کشور اتفاق می افتاد که نتایج زیانبار آن نیز متوجه قربانیان و نظم عمومی همان جامعه می شد. اما بتدریج با گسترش ارتباطات بین المللی، تعارض منافع دولتها، دخالت در امور سیاسی و اجتماعی دیگر کشورها خصوصاً از طریق استعمار و بهره کشی، جرایم جدیدی ارتکاب می یابد که مرزهای بین المللی را درنوردیده و تهدیدی علیه صلح و امنیت بین المللی به حساب می آید. پدیده تروریسم یکی از اشکال نوین بزهکاری در قرن بیستم است. در واقع سخن از فعالیت مجرمانه جدیدی نیست؛ سوء قصد، گروگانگیری، آدم ربایی و راهزنی در دریاها از قدیم الایام وجود داشته، اما آنچه زیاد جلب توجه می نماید عبارتست از تغییر چهره تروریسم و تحولاتی که در شیوه ها و تاکتیک ها، اعمال، انگیزه ها، ابزارها و سلاحهای مورد استفاده گروههای تروریستی صورت گرفته است.

بدلیل ارتباط تنگاتنگ تروریسم با سیاست حفظ منافع، هر کشوری با توجه به منافع خویش تعریفی از تروریسم ارائه داده اند. اختلاف در تعریفی واحد و صرفاً حقوقی از تروریسم مانع برقراری تمهیدات مؤثری در مهار و جلوگیری از جرایم تروریستی است. سازمان ملل به عنوان تنها پایگاه بین المللی که اکثریت دولتها در آن عضویت دارند، تلاشهایی را در اینخصوص بعمل آورده است.

برخی از دولتها نیز یکجانبه قوانینی را در باب تعریف جرم تروریسم و آئین دادرسی حاکم بر دستگیری، محاکمه و مجازات تروریست ها به تصویب رسانده اند.

برخی از دولتها با تعریف واحد از تروریسم مخالف هستند و معتقد به شناسایی موردی و مصداقی جرایم تروریستی هستند. برخی از این مصادیق مانند؛ سوءقصد به حیات و امنیت اشخاص و آدم ربایی و گروگانگیری و هواپیماربایی روشهای سنتی جرایم تروریستی است. اما در قرن اخیر دستیابی دولتها به سلاحهای کشتارجمعی و دسترسی به اطلاعات کامپیوتری که با نظم عمومی و حاکمیت سیاسی دیگر دولتها ارتباط دارد و دستکاری در اطلاعات مزبور که می تواند سیاست، اقتصاد و تجارت، امنیت و بالاخره تمام شئون یک نظام حاکمیت سیاسی را فلج نماید، تغییر چهره تروریسم و شیوه های ارتکاب آن را فراهم نموده است. اما این پیشرفتهای موجب نشده است که دولتها از توسل به روشهای سنتی ارتکاب تروریسم نظیر آدم ربایی و گروگانگیری دست بکشند. توسل به آدم ربایی و گروگانگیری همچنان در عصر حاضر نیز یکی از روشهای دستیابی به اهداف و خواسته های تروریست ها می باشد.

کشورمان ایران نیز بدلیل اهمیت خاص چنین جرایمی، در قانون مجازات اسلامی آدم ربایی را جرم انگاری و مجازات سنگینی را برای مرتکبین آن پیش بینی نموده است. اما در باب تروریسم، اگرچه مصادیق جرایم تروریستی را به صورت موردی محکوم نموده ؛ ولیکن قانون خاصی تحت عنوان تروریسم به تصویب نرسانده است.

با ذکر مقدمه ای از اهمیت موضوع، لازم بذکر است که اگرچه در کشورهای دیگر تحقیقات فراوانی در باب تروریسم انجام گرفته و یا در حال انجام است، ولیکن متأسفانه در کشورمان توجه زیادی برای تحقیق در این موضوع نشده است و صرفاً در پنجم و ششم دیماه ۱۳۸۰ همایشی کوتاه و بصورت فشرده از سوی مرکز مطالعات توسعه قضائی - دانشکده علوم قضائی و خدمات اداری تشکیل شد که تمامی مباحث بصورت ناتمام ماند. در مراکز دانشگاهی نیز بدلیل عدم تدریس جرم تروریسم، چندان از سوی دانشجویان مورد توجه قرار نگرفته است؛ بویژه اینکه در دانشکده حقوق و علوم سیاسی دانشگاه تهران، سابقه تحقیقی بصورت تخصصی در باب تروریسم وجود ندارد. اینجانب براساس اهمیت موضوع به تحقیقی با عنوان "آدم ربایی و تروریسم از دیدگاه حقوق داخلی و بین المللی" پرداخته ام که امید است در آینده تحقیقات بیشتری در این باب صورت گیرد.

ب) اهداف تحقیق

اهمیت تروریسم و افزایش آن در سطح جهان، تغییر چهره و تحول مفهوم و مصادیق آن در چند دهه اخیر و بررسی دیدگاه اسلام نسبت به تروریسم و وضعیت جرم تروریسم در حقوق جزای ایران و بویژه آدم ربایی به عنوان یکی از مصادیق آن از انگیزه های اصلی انتخاب موضوع بوده اند. همچنین علیرغم سابقه کهن ترور، جدید و به روز بودن موضوع را در این شکل خاص باید به آنها اضافه کرد.

هدف از ارائه این تحقیق علاوه بر شناسایی پدیده تروریسم، تعریف و عناصر ماهیتی جرایم تروریستی، ذکر ویژگیهای خاص جرایم تروریستی، و نشان دادن شیوه های جدید ارتکاب جرایم تروریستی و مشکلات موجود در امر مبارزه با آن، نزدیکتر کردن دیدگاه دولتها، به امید حصول توافقی همه جانبه برای تعریف، سرکوب و ریشه کن کردن تروریسم می باشد؛ زیرا تلاشهایی که تا به امروز از سوی جامعه جهانی برای جلوگیری از ارتکاب جرایم تروریستی انجام یافته، بنا به دلایلی چند موفقیت آمیز نبوده است. هدف دیگر آن است که محکومیت تروریسم از دیدگاه اسلام مشخص شود و اینکه فقدان قانون خاص راجع به تروریسم به معنای عدم مخالفت ایران با تروریسم نمی باشد، بلکه قانون مجازات اسلامی ایران بنحو موردی مصادیق و اشکال مختلف تروریسم را محکوم می نماید بدون اینکه واژه تروریسم را در متن قانون بکار ببرد. بطور مثال آدم ربایی می تواند از مصادیق بارز تروریسم باشد که اغلب مقدمه گروگانگیری است، و قانون مجازات اسلامی ایران نیز این رفتار مجرمانه را جرم انگاری کرده است. در اینخصوص بررسی قوانین ناسخ و منسوخ، و عناصر مادی و معنوی آن از اهمیت خاصی برخوردار است.

ج) سوالات و فرضیات

بمنظور تبیین موضوع، این تحقیق قصد دارد پاسخ روشن و شفافی به سوالات ذیل ارائه نماید؛ بطور اختصار عمده ترین سوالات بشرح ذیل است:

۱- تاریخ پیدایش حرکت های تروریستی از چه زمانی است؟ قلمرو آن محدود به کدام مناطق جهان است؟

۲- معنای لغوی و اصطلاحی واژه تروریسم چیست؟ تعریف حقوقی تروریسم کدام است و آیا توافقی بر تعریف واحد از تروریسم که دربرگیرنده تمام مصادیق آن باشد، حاصل شده است؟ اصولاً آیا جرم انگاری موردی مصادیق تروریسم بر تعریف جرم تروریستی بدون تعیین مصادیق آن رجحان دارد؟

۳- ماهیت و عناصر تشکیل دهنده جرم تروریسم چیست؟ آیا مطالب عنوان شده از سوی مقامات کشورهای غربی و گزارش های منتشره در رسانه های عمومی با واقعیت تروریسم منطبق است؟

۴- اشکال جدید ارتکاب تروریسم چگونه است و ابزار و امکانات مورد استفاده در شیوه جدید کدامند؟

۵- سازمان ملل متحد در برابر تروریسم چه مواضعی را اتخاذ کرده است و بطور کلی اقداماتی که جهت برخورد و ریشه کنی این معضل بین المللی صورت گرفته، کدام است؟ دیدگاه کشورهای جهان نسبت به تروریسم در حقوق داخلی چگونه است و آیا مورد جرم انگاری در قوانین جزایی داخلی قرار گرفته است؟

۶- مواضع حقوق اسلام در برابر تروریسم چیست و آیا این پدیده در حقوق اسلام سابقه ممنوعیت و جرم انگاری دارد؟

۷- دیدگاه مقنن ایرانی در قبال جرم تروریسم چیست؟ آیا به تعریف جرم تروریستی گرایش دارد یا به محکومیت موردی و مصداقی جرایم تروریستی پرداخته است؟

۸- آیا آدم ربایی مصداق تروریسم می باشد؟ اسناد بین المللی در اینخصوص کدامند؟

۹- عناصر سه گانه قانونی، مادی و معنوی جرم آدم ربایی به عنوان یک جرم عادی در حقوق جزای ایران کدامند و تأثیر انگیزه در ماهیت یا مجازات آدم ربایی چه میزان می باشد؟

برای پاسخ به سؤالات مذکور فرضیاتی چند قابل تصور است؛ از جمله اینکه تروریسم دارای انگیزه سیاسی، دینی، قومی، نژادی، ایدئولوژیکی و انسانی است. جنایت علیه بشریت محسوب می شود. در آینده استفاده از شیوه های جدید ارتکاب تروریسم نظیر تروریسم هسته ای و تروریسم اطلاعاتی امکانپذیر است. اسلام خشونت و تروریسم را محکوم می نماید و طرفدار صلح و امنیت بشری است. قانون مجازات اسلامی ایران به محکومیت موردی و مصداقی جرایم تروریستی بیشتر از تعریف آن تمایل دارد و علاقه دارد به جای پذیرش واژه تروریسم، از اصطلاحات فقهی معادل آن استفاده

نماید، و در نهایت اینکه آدم ربایی از دیدگاه بین‌المللی، هم مقدمه گروگانگیری است و هم رأساً به انگیزه‌های سیاسی، دینی، قومی، نژادی، ایدئولوژیکی و انسانی مصداق تروریسم می‌باشد.

د) روش تحقیق

با توجه به کمبود منابع فارسی خصوصاً در باب تروریسم بیشتر از منابع خارجی استفاده شده و روش بکار رفته هم توصیفی-تحلیلی می‌باشد و برای جمع‌آوری اطلاعات از روش اسنادی، تاریخی و کتابخانه‌ای و شبکه اینترنت استفاده شده است. در ضمن سعی شده تا حد امکان از قضاوت ارزشی خودداری گردیده و این مهم بر عهده خوانندگان گذاشته شود؛ لذا صرفاً به بیان حقایق بسنده خواهم کرد.

و) تقسیم‌بندی مطالب

از لحاظ سازماندهی این پایان‌نامه با توجه به موضوع و محتوای آن در سه بخش تنظیم گردیده است. در بخش نخست مفهوم تروریسم و جرایم مرتبط با تروریسم بین‌الملل بررسی می‌شود و در بخش دوم به بررسی اقدامات بین‌المللی و منطقه‌ای انجام شده برای مهار تروریسم و وضعیت حقوقی جرم تروریسم در حقوق جزای ایران و تعدادی از کشورهای خارجی و النهایه در بخش سوم به بررسی جرم آدم ربایی به عنوان یک جرم عمومی و عادی در حقوق جزای ایران با نگاهی به حقوق جزای ایالات متحده آمریکا، انگلستان و فرانسه پرداخته شده است.

هر بخش نیز به دو فصل جداگانه تقسیم شده است. فصل اول از بخش نخست، تحت عنوان "مفهوم تروریسم بین‌الملل" به شناسایی پدیده تروریسم، ماهیت و تعریف حقوقی آن و فصل دوم تحت عنوان "جرایم مرتبط با تروریسم بین‌الملل" به بررسی جرایم سنتی نظیر هواپیماربایی، سوء قصد به حیات و تمامیت جسمانی اشخاص، آدم ربایی و گروگانگیری و نیز جرایم جدید نظیر تهدید به سلاحهای کشتار جمعی و تروریسم اطلاعاتی- کامپیوتری اختصاص یافته است. در فصل اول از بخش دوم تحت عنوان "تلاشهای بین‌المللی برای مقابله با تروریسم" به ذکر موانع و مشکلات موجود در دستیابی به توافقی مشترک برای مهار تروریسم و ذکر کنوانسیون‌های بین‌المللی و منطقه‌ای پرداخته شده است. و در فصل دوم که به "تروریسم در حقوق داخلی" اختصاص دارد شامل دو مبحث است. در مبحث اول به بررسی قوانین جزایی برخی از کشورهای خارجی در مورد تروریسم و سپس در مبحث

دوم به ملاحظه مواضع حقوق اسلام در برابر تروریسم و وضعیت آن در حقوق جزای ایران پرداخته شده است.

التهایه بخش سوم پایان نامه به "بررسی جرم آدم ربایی در حقوق جزای ایران با نگاهی تطبیقی" اختصاص دارد. این بخش نیز دو فصل دارد. فصل اول به بررسی جرم آدم ربایی در حقوق جزای ایران که مشتمل است بر موضوعاتی نظیر مفهوم آزادی تن و تعریف آدم ربایی و مبنای فقهی ربودن اشخاص، تحولات قانونگذاری و عناصر تشکیل دهنده آن، و در فصل دوم نیز قوانین جزائی ایالات متحده آمریکا و انگلستان و فرانسه در باب آدم ربایی مورد ملاحظه قرار گرفته است.

بخش اول - تروریسم در حقوق بین الملل

تروریسم از پدیده هایی است که امروزه درباره آن بسیار سخن گفته می شود؛ کتابها، مقالات، داستانها و حتی فیلم های زیادی به بحث در مورد آن پرداخته اند. اما همچنان به کمترین شناختی از آن اکتفا شده است و با اینکه از دهه ۱۹۶۰ به بعد در پی ظهور پدیده تروریسم بین الملل توجه دولتها و دانشمندان علوم سیاسی، حقوق، جرم شناسی، علوم اجتماعی، مفسرین و بطور کلی عموم به این پدیده افزایش یافته است؛ اما وجود اختلافات جدی در عقاید و دیدگاههای دولتها موجب بروز موانع و مشکلاتی تقریباً در بسیاری از زمینه های تروریسم - بیشتر در معنای خود واژه - گردیده است و هنوز تعریف واحد و ثابتی از تروریسم ارائه نشده است. اکنون در اثر پیشرفت های علم و تکنولوژی شکل جرایم تروریستی تا حدودی تغییر کرده، هواپیمارمایی رو به نقصان نهاده، و فعالیت های تروریستی از سوء قصد به اهداف ویژه همانند مقام های سیاسی در حال فاصله گرفتن است و به سمت کشتارهای جمعی و کور با استفاده از سلاحهای هسته ای، بیولوژیک، شیمیایی و تروریسم اطلاعاتی و غیره می رود. برای نمونه اقدام علیه برجهای دوقلوی نیویورک و ساختمان پنتاگون تا این تاریخ بی سابقه و پیشرفته ترین نوع تروریسم بودند که در آن تروریست ها با دایر کردن یک مرکز اطلاع رسانی ماهواره ای، هدایت هواپیما را از برج مراقبت نیویورک سلب کرده و آن را به طریقی که خود می خواستند هدایت نمودند. یعنی در سرزمین تکنولوژی از امکانات تکنولوژی برای اعمال تروریستی استفاده نمودند و یا بمب گذاری در قطار مادرید که منجر به کشته شدن ۱۹۱ نفر و نیز در قطارهای زیر زمینی مرکز لندن که موجب کشته شدن حداقل ۵۰ نفر و مجروح شدن حداقل ۷۰۰ نفر گردید. پس از این انفجارها "عمر بکری محمد" روحانی متولد سوریه، در مصاحبه خود در لندن تروریسم را "قانون قرن ۲۱" نامید.^۱

بهر حال ملاحظه می شود که طیف وسیع انگیزه های اعمال تروریستی و تنوع اشکال آن مانع دستیابی به تعریفی مورد قبول و جهانی برای تروریسم بوده است و عمده مباحث این بخش را نیز همین موارد مزبور تشکیل می دهند.

^۱ - روزنامه ایران، سال یازدهم، شماره ۳۱۸۷ (تیرماه ۱۳۸۴).

فصل اول: مفهوم تروریسم

بطور کلی پاسخ به این مسأله که تاریخ پیدایش تروریسم از چه زمانی است؟ تروریسم چیست؟ و تروریست کیست؟ ماهیت تروریسم چیست؟ و اساساً موانع و چالشهای موجود در سطح بین المللی در راستای یک تعریف مشترک کدام است؟ آیا تعریف واحد از تروریسم ضرورت دارد یا خیر؟ و مسائلی از این دست، مطالبی هستند که در این فصل به آنها خواهیم پرداخت.

مبحث اول: شناسایی پدیده تروریسم

قاعدتاً به منظور مبارزه با هر معظلی ابتدائاً باید آن را خوب شناسایی و سپس تعریف نمود، مقوله تروریسم نیز از این قاعده مستثنی نیست. باید مشخص شود که واژه تروریسم از چه زمانی داخل در واژگان سیاسی و بین المللی شده است و معانی لغوی و اصطلاحی آن چیست؟ ضمن اینکه فهم معنای تروریسم، ما را در تمایز آن از سایر خشونت ها یاری خواهد کرد. در این مبحث به ذکر سابقه مختصری از تاریخ پیدایش تروریسم و سپس در واژه شناسی به ذکر معانی مختلف تروریسم خواهیم پرداخت.

گفتار اول: سابقه تاریخی تروریسم

تروریسم پدیده تازه ای نیست بلکه قرن هاست که با ماست. تاکتیکی است که در طول تاریخ، ضعفا برای ترساندن قوی ترها و اقویا برای ترساندن ضعفا از آن بهره جسته اند. تاریخ آکنده از اقدامات تروریستی است که جان بی گناهان بی شماری را گرفته یا زندگی آنها را به خطر انداخته است، افراد بشر را از حقوق و آزادیهای اساسی خود محروم ساخته، مناسبات دوستانه میان دولتها را در معرض خطر قرار داده و تمامیت ارضی و امنیت دولتها را به مخاطره افکنده است بعبارتی تروریسم و توسل به انواع خشونت برای نیل به اهداف، گذشته ای به درازای عمر بشریت دارد. سعی ما ذکر مختصری از مهمترین مصادیق و نمونه های اقدامات تروریستی رخ داده در مناطق مختلف جهان در گذشته و حال و سپس در سرزمین ایران می باشد که به ترتیب آنها را مورد ملاحظه قرار می دهیم.

الف- قبل از انقلاب کبیر فرانسه

ترور و توسل به خشونت برای رسیدن به اهداف مورد نظر از آغاز تاریخ تاکنون پدیده رایجی بوده است. قتل هاییل به دست قاییل می تواند اولین اقدام خشونت بار جهت کسب منافع دنیوی باشد؛ امری که با توسعه جامعه بشری ابعادی نو و خشونت بارتر یافته است. نگاهی به تاریخ یونان باستان نشان می دهد که از همان دوران، ترور آخرین حربه مظلومان برای مقابله با حکام ستم پیشه بوده است. نخستین اقدام تروریستی منسوب به فیثاغورث ریاضیدان و فیلسوف مبارز یونانی در قرن ششم پیش از میلاد است. وی که سخنگوی جناح آریستوکرات بود به دنبال مبارزه با طالس رهبر جناح دموکرات و قبول شکست، از آتن فرار کرد و در سیسیل در جنوب ایتالیا، مقیم گردید. فیثاغورث با تشکیل گروههایی در جنگل های سیسیل و تعلیم خرابکاری به جوانان طرفدار خود، آنان را برای مقابله با دموکرات ها به آتن اعزام می کرد.^۱ ترور شبانه اقبالت اصلاحگر یونانی در سال ۳۶۱ پ.م، به دست آریستوکرات ها و یا محکوم نمودن سقراط به مرگ بوسیله سم به دست حاکمان حزب دموکرات در سال ۳۹۹م و ماجرای کشته شدن "هیپارک" حکمران ستمگر آتن به دست "هارمودیوس" و "آریستو ژیتون" نمونه هایی دیگر از این وقایع است.^۲ "سیسرون" حکیم رومی با این اعتقاد در کتاب خود بنام "اخلاق" کشتن ستمگران را موجه قلمداد کرده است.^۳ ترورهای شخصی همیشه با انگیزه های اخلاقی و اعتقادی همراه نبوده، بلکه ممکن بوده است مرتکبین ترور به هوی و هوسهای دنیوی در پی ترور بوده باشند مانند قتل ژولیوس سزار (۴۴-۱۰۱ ق.م) امپراطور پر آوازه روم که در ۱۵ مارس ۴۴ پیش از میلاد در مجلس سنا به دست کاسیوس از افراد گروه توطئه گران و با همکاری "بروتوس" فرزند ژولیوس سزار صورت گرفت.^۴

یکی از قدیمی ترین نمونه های شناخته شده جنبش های تروریستی، جنبش سیکاری^۵ است. سیکاری یک فرقه بسیار سازمان یافته مذهبی مرکب از مردان مراتب پایینی اجتماع یهودیان فلسطین

^۱ - بیگدلی، دکتر علی، ترورهای سیاسی در تاریخ معاصر ایران، ص (ش) از مقدمه کتاب.

^۲ - ترانشال، ژو، ترورهای تاریخ، ترجمه دکتر هادی خراسانی، صص ۲۷-۲۵.

^۳ - همان، ص ۱۵.

^۴ - برای جزئیات این سوءقصد مراجعه کنید به: Nouveau petit Larousse illustre, Paris, p.1268-1269.

5- Sicari

باستان بود که در مبارزه متعصبان مخالف سلطه رومیان در فلسطین (۷۳-۶۶ م.) فعال بودند. سیکاری ها از تاکتیک های نامتعارفی چون حمله به دشمنان خود در روز روشن و ترجیحاً در روزهای تعطیل که انبوه مردم در اورشلیم گردهم می آمدند بهره می جسته اند. سلاح دلخواه آنان خنجر یا دشنه ای کوتاه بنام سیکا^۱ بود که آن را زیر جامه خود پنهان می ساختند. آنان انبارهای غله را به آتش می کشیدند و در شبکه آبرسانی اورشلیم خرابکاری می کردند. سیکاری ها یک گروه افراطی ملت گرا بودند که با رومی ها سر ستیز داشتند و قربانیان آنها نیز چه در فلسطین و چه در میان یهودیان مصر، افراد میانه رویی بودند که حزب صلح یهود به شمار می رفتند. بر اساس اصول اعتقادی سیکاری ها، تنها سرور انسان، خدای یگانه است؛ با هیچ قدرت زمینی نباید بیعت سیاسی کرد، و نیازی به روحانیون به عنوان واسطه میان مردمان و خداوند نیست؛ بنابراین اعتقادات این گروه بر پایه مذهب، اخلاق و قوم گرایی استوار بوده است.^۲

پدیده تروریسم در دوران باستان محدود به قاره سبز نمی شود. در هندوستان و خاور دور نیز قرن ها انواع انجمن های سری وجود داشتند. "تاگ ها" در هندوستان یکی از این گروهها بودند. این گروه ترور و تخریب را وسیله ای برای تقرب به خدایان خود می دانستند. تاگ ها قربانیان خود را با ریسمان ابریشمین خفه می کردند. آنان هرگز هیچ اروپایی را نکشتند ولی جز این استثنا قربانیان خود را بی هیچ تمایزی از میان همه گروهها بر می گزیدند. تاگ ها مرگ را کوچک می شمردند و نسبت به آن بی اعتنا بودند. آنان در پی ارعاب حکومت یا مردم نبودند؛ یعنی اهداف سیاسی نداشتند. لذا در بررسی تروریسم بیش از این نمی توان به این گروه استناد جست.^۳

اروپای قرون وسطی نیز شاهد حوادث تروریستی بوده است. جدای از جنگهای داخلی در کشورهای مغرب زمین، قتل و ترورهای سیاسی - بعنوان راه آسان دستیابی به اهداف مورد نظر - ضایعات جبران ناپذیری را به همراه داشته است. ترور اتین مارسل در سال ۱۳۵۸م، ترور دوک اورلئان و دوک بورگونی در سال ۱۳۹۱م، ترور برخی از اعضای خاندان مدیسی در فلورانس در ۱۴۷۸م، قتل فرزندان ادوارد چهارم، ترور دوک الکساندر، دوک فلورانس بدست جوانی بنام "لورنزیو" و ترور

1- Sica

^۲ - طیب، علیرضا، «تروریسم در فراز و فرود تاریخ» در مجموعه: تروریسم: تاریخ، جامعه شناسی، گفتمان، حقوق، ص ۲۳.

^۳ - همان، ص ۲۴.

هانری چهارم بوسیله فرانسوا راویاک و در نهایت ترور لویی پانزدهم به وسیله دامین و بسیاری حوادث دیگر تنها نمونه هایی از جمله وقایع تروریستی قابل ذکر در اروپاست.^۱

ب- پس از انقلاب کبیر فرانسه

همانطور که ملاحظه کردیم؛ قتل و ترور دولتمردان سرشناس و توسل به خشونت تا قبل از انقلاب کبیر فرانسه بیشتر ناشی از اصول اعتقادی، مذهبی و مسائل اخلاقی و ظلم و ستم اقویا بر ضعفا بوده است. انقلاب کبیر فرانسه و خیزش آزادی خواهانه ناشی از آن، نقطه آغاز این دوره محسوب می شود. در این دوره اقدامات تروریستی مقوله کاملاً متفاوتی بشمار می روند. مردم فرانسه خسته از تاریخ استبدادی طولانی، بار دیگر در چنگ استبدادی مطلقه، این بار به نام آزادی و حکومت مردم گرفتار می شوند. در این دوره انقلابیون فرانسه "تروریسم دولتی"، را بهترین راه چاره برای مقابله با خطرات تهدید کننده انقلاب می دانستند. تروری که به تعبیر روبسپیر "چیزی جز عدالتی فوری، شدید و غیر قابل انعطاف نبود."^۲

با تشکیل کنگره وین در قرن نوزدهم و سرکوب آمال رهایی جویی و وحدت طلبی ملت ها، موج ترور سراسر اروپا را فرا گرفت. جنبش کاربوری^۳ در ایتالیا، جنبش بورخن شافت^۴ یا انجمن دانشجویان وحدت طلب آلمانی در دانشگاه ایه نا^۵ و جنبش دانشجویی یوگ-اسلاو^۶ برای کسب استقلال صربستان بزرگ بوجود آمدند.^۷ جنبش اخیر مسبب ترور "آرشیدوک فرانسیس فردیناند" ولیعهد اتریش بدست یک جوان متعصب صرب به نام "گاوریلو پرین سیپ"^۸ در ۲۸ ژوئن ۱۹۱۴م، شد که آتش جنگ جهانی اول را شعله ور ساخت.

^۱ - برای اطلاعات بیشتر در این خصوص مراجعه شود به : ترانسنال، ژو. همان، صص ۱۰۲-۶۲.

2- Guillaume, G, *Terrorisme et droit international*, in:RCADI, tome 215(1989), p.297

3- Carbonairie

4- Burschin Shaft

5- Iena

6- Youg- Slave

^۷ - طیب، علیرضا، همان، صص ۲۵ و ۲۶.

8- Gavrilo Princip